

Paul DRUMARU

Transzlandi levelek

...csak hogy nem mindig megy az írás, az olvasás, az étkezés, az élet. Egy kis szünet az életben jól jönne néha, ám a szív, „ez a nagy ostoba izom”, ahogy egyszer a költő mondta, dolgozik szüntelen, legalábbis ott, nálatok. Azért is vagytok olyan lázasan tevékenyek. Ma reggel, november huszadikán elolvastam néhány újságcikket, átugrottam az internetre, belenézegettem a politikai, társadalmi anyagokba, vezércikkekbe, színes hírekbe. Tudod, mi dobogtat meg? Az igazított állapot. Mármint, ezeket a szavakat, hogy lázas tevékenység meg igazítottság, lehet jó értelemben is, rossz értelemben is használni. Én itt a rossz értelemben használom őket. Túl nagy a serényesség, túlságosan tette késznek az emberek, mind rohannak, mint fejtelten legyek, és ugyanakkor helyben állnak. Lázas türelmetlenséggel, hidegrázósan, fogva. És ebben a túlfűtött állapotban magukkal rántanak, a pocsolójába. Jó, rendszerben van, nem mind. A kivételeknek majd fizetnek, amikor lesz pénzem, egy Black and Hole-t. Arra gondolok, mégis, hogy a sajtó az ország tükré, úgy hogy nem kellene így kinéznie. De hátha csakugyan így néz ki az ország? Nos, valahogy így néz ki, ami abból is látszik, hogy ha nagyobb időközönként nézel körül, megállapíthatod, semmi sem jött helyre, semmi sem változott, esetleg csak a vezetőik neve, meg persze azoké, akiket kikürtöltek az elmúlt évek alakjai, nevével együtt, nagyon jól megvannak a világon, onnan néznek le ránk. Nem nagyon értem, hogy is van ez, mondánám, ha nem érteném, így hát csak azt mondom, hogy nem az én dolgom, nem tőlükbe semmilyen állami hivatalt, és még ha betöltenék is, ki az, aki elmegy a végéig? Ki olyan buggant? De nincs semmilyen tisztesség, és még csak újságró, vagy ha úgy tetszik, zsurnaliszta sem vagyok. Ez pedig szerencse. Mindabból, amit ma reggel fél hétkor olvastam, átvagorva bin Ladenen és a terrorizmuson, amelyről más alkalommal akarok írni, a legjobban az a dolog tetszett az Elnökkel és a Kultúrával, amely egy Nagy Esély stb., és nem is veszi rá a rajta túl sokat, legfeljebb, esetleg, a fejedet; meg az a másik, a szingapúri szimpózium a mellékhelyiségekről, továbbá az az ügy a fehér hernyóval. Hogy ez a fehér hernyó Boszniából nyomul felénk, évente hatvan kilométerrel, és már el is érte a szülőföldemet, Fehér mezt, és ott már neki is állt tengerit zabálni. Nem kellemes dolog, és nem is vagyok rá különösen büszke, de az a tény, hogy pont Boszniából jön, valahogy az egészet ugyanabba a mederbe terelte. Eszembe jutottak a vándorlások. A népek vándorlása, az eszméké és a halrajoké, a politikuskos migrációja, amint egyik pártból a másikba vándorolnak, és mégis ott maradnak a parlamentben. Ez ám az igazi látványos vándorlás: elmész, csak hogy ugyanott maradj. A hely, a hely, a hely! Az ugyanott maradás! – ez a jelző ma és mindig és mindörökké. Ezek után mit mondhatok? Azt, hogy ámen? Azért sem mondom. Hozzáteszem azonban, hogy a migrációról eszembe jutottak a pallók és lengőhidak is. Elképzelem, hogy noha a modern infrastruktúrák korában már nem sokat érnek, ezek a pallók mégis nagyon fontosak – és éppen ez különbözteti meg őket az utaktól, vasutaktól, de még a hidaktól és alagutaktól is, jól tudom, mert sok éven át én is ilyen palló voltam, bár lehet, hogy ebben a minőségemben nem valami fontos. Épp ezért nem tudom, melyiket mondjam el a mesék közül: azt az álommal, vagy pedig a másikat az ördöggel. Jöjjen mégis az ördögös, mert rövidebb is, nem is személyes, és jobban kapcsolódik a fentiekhez. Történet, hogy egyszer egy embernek át kellett jutnia az egyik oldalról a másikra, meglátni valamit, egy súlyos kérdést, bajba került, nem tudom, elég az hozzá, hogy nem volt más választása, és akkor eszébe jutott a mondás, hogy: „Néha az ördögnek is gyertyát kell gyújtani”, vagy inkább szó szerint: „Fogadd testvéredül az ördögöt is, amíg átmezt a pallón.” Így is tett a mi emberünk. Találkozott az ördöggel, és azt mondta neki: – Testvér! – Te, velem, testvér? – kérde kissé csodálkozva az illető. – Igen, mondja az ember, vigél át a pallón, és testvéremül fogadjak. – Testvéredül? – kérde ismét az ördög. Emberünk pedig: – Nagy ügy! Testvérré bizony, hétkás, nem hallottál testvérről? Neked nincs testvéred? – Most már van, mondá az ördög. – Akkor hát – így az ember – dolgoz, drága az időm. – Megállj csak, hisz nem kerget a tatár! – így az ördög. – De bizony kerget – szól hősünk – a török is, a tatár is, a cigány maffia is, a Pénzügyőrök is, minden. – Jó, akkor hát menjünk át. Ez az a palló? – Honnan tudnám?! Mondd meg te, te mindent tudsz, hiszen a Jóisten jobbkeze voltál! Ū az ördög, vakarja a kecskeszakállát, mintha fontolgatna valamit, noha persze nem ezt tette, csak eszébe jutottak a régi szép idők. Még nem is volt idő, gondolta. Azért az ember sem tévedett nagyot, mert csakugyan több palló volt. – Ez kell hogy legyen, ez a tepalló, döntött el az ördög, és át is vitte rajta az embert. Az ember pedig, amikor leszállt a testvére nyakából, megkönnyebbülten sóhajtott egy nagyot. Megszabadult minden bajától, túljutott, ott volt egy kis erdei tisztáson Rio de Janeiroban, Brüsszelben, Tananarivében, itt, e dombon, itt e halmon, hol madár sem jár, itt vagytok! – így örvendezett. Túljutott mindenben, ez volt a fontos. Az egyetlen zavaró dolog az ördög jelenléte volt, rontotta a friss ismeretlenség levegőjét. Még is mondta neki, valami zoknit emlegetett, s amikor látta, hogy a másik nem érti, kerek percc megmondta neki: – Gyere, elvezetlek a dolgot, kotródj! Búzálsz. – Én, büdös? – kérde az

ördögátlatlanul. De hát az imént is ugyanúgy bűzlöttem. Legalább felismered, hogy milyen szagot érzel? – Nem, és nem is érdekel, kiabálta az ember, nekem most dolgom van, be kell hoznom az elveszített időt. – Mit veszítettél? – Nem a te dolgod. Átjuttattál egy szerencsétlen pallón, és most nem tágaszmellőlem, milyen nagy túró csináltál, egyedül is átmehtem volna rajta, ha megmutattad volna. – Na látod – mondá az ördög –, éppen túrószagom van. – Milyen túró? – Az a nagy – mormogta az ördög, aki amúgy egy eléggé jó megjelenésű, középkorú, kissé puha úriember volt, de nem túlzottan, ha csak nem vesszük tekintetbe... , úgyhogy tényleg nem vesszük tekintetbe –, az a nagy, ismételte meg, aztán füttyentett, és megjelent egy sárga taxi. – Sajnálom, tette hozzá, egyelőre nem engedhetsz meg magadnak egy Mercit. A néger sofőr vigyorgott. – Szállj be! – intett az ördög az embernek. Az óra mintha a múlt évszázad óta be lett volna kapcsolva, olyan szépen ketyegett, az összeg pedig, amit jelzett, nos, egyszerűen hihetetlen volt, mint egy vice a vándorló halrajokkal, egy bináris kódolt ramazúri, mint a hercegovinai fehér hernyó, és ez az egész valami kavargó mozgásban, úgyhogy emberünk azt hitte, álmodik, ilyesmit álmodban is csak olyankor álmodsz, ha nagyon kivagy. Egyike azoknak a perverz valóságoknak, amelyek rémálomnak tetteik magukat. Megsíppte magát, fájt. – Hova megyünk? – A bankba. – Melyik bankba? – Attól függ, amelyikben a pénz van. – Milyen pénz? – Az, amiből kifizeted a járandóságomat. Az ember csak most vette észre igazából az ördögöt, és valami homályos érzés kezdett megfoganni az agyában, egy emlék az atavisztikus gyermekkorából, régebbi, mint a család, a törzs vagy a nemzetiség, abból a gyermekkorából, amely akár valamelyik embertársáé is lehetett. – Brother – mondta az afroamerikai gépkocsivezetőnek, aki továbbra is villogatta kannibál fogait –, testvérem, ments meg tőle... De lám, az ördög ült a taxi kormányánál is, a rakpart felől pedig két New York-i zsaru közeledett, azzal a jellegzetes járassal, és ők is ő voltak, egy nagy hirdetővázszon pedig éles fényben megjelent, nyuszis alakú betűkkel, a saját gondolata: „Ide testvér, oda testvér, pénzér” a túró.” És akkor az embernek eszébe jutott, hogy ki és mi is volt ő azelőtt, mielőtt az a baja támadt volna, ami miatt menekülnie kellett stb. És valaki nagyon fontos személy volt, aki nem engedte meg, hogy követeljen tőle, ha akart, adott, ha nem akart, akkor nem, így hát ráfordított az ördögére: – Nem adok semmit, érted?! – Érttem, mondta az ördög, rendszerben van, testvér, jól van ez így. És nyakába vette az embert, és visszavitte a pallón.

Forrást: ÁGOSTON Hugó

PAUL DRUMARU 1938-ban született Gyulafehérváron. Író, műfordító, Bukarestben él. *Transland – poéti mei magbiari (Transland – az én magyar költőim)* (2 kötet), Bukarest, 1999.

ÁGOSTON Hugó

Bukarest mint provincia

Jönnek az ünnepek, és én arra gondolok, hogy ilyenkor még szomorúbb a magány. És arra, hogy nem csak emberek, de közösségek is lehetnek magányosak.

A magány ösvényein

Van nekem egy kedvenc játékom, magányomban gyakran játszom, szakmához tartozik, tehát nincs büntudatom amiatt, hogy átengedve magamat neki, az időt pazarolom. Illetve van, mindentől sajnálom lassan az időt, és mindenkítő, ahogy érzem, hogy közeledem a végső nagy egyedül-léthez. Fogalom-asszociációs dinak nevezhetném ezt a játékot: két fogalom összetársításából áll, úgy lehet elképzelni, hogy egy koordináta-rendszer két tengelyén fogalmak vannak, tehát a sík minden pontjának megfelel egy fogalom-pár. Persze a fogalmakat én választom ki, és „helyezem el” a tengelyeken. Ilyeneket: élet, remény, bizsergés, eszme, napkelte, biztatás, álom, tagadás, minta stb. De olyanokat is, mint az alkohol, a sakk, a nyelv, a zene, a hipnózis, a matematika, de nemkülönben a fűszerek, a tej, a lexikon, a bélyeg, a könyv, a gépkocsi, a felhőkarcoló, a fegyver. És mindezek következtethetnek az origótól kiindulva akár betürendben is – a lényeg az, hogy ebben az én gondolati síkomban mindegyik pont egy kapcsolatot jelent: az akkor találkozik az abszurdummal, és ez nagyon közel esik a nullponthoz, az origóhoz (amelynek mindkét koordinátája természetesen a Semmi), de találkozhat a távolban a zsol és a zsúfoltság is.

Na most, ha az ember a magányról gondolkodik és/vagy ír (gonosz vagy), elég, ha megnézi, milyen fogalmak lógnak a magány egyenesén – és előpereg Minden olyan világosan látszik! Azt mondom például: magány és alkohol. Olyan, mint egy alcím egy ismeretterjesztő cikkben. Azonnal ki kell jelentenem: sosem iszom egyedül; persze tudom, hogy vannak, akik igen, mert az alkohol a magányt is oldja, valóságá válik a képzelet, lelkekkel telik meg az ember lelke; megszokáshoz vezet mind a kettő, s akárcsak

a részegségnek, a magáynak is vannak fokozatai. Magány és idő. Hogyan torzítja el az időt a magány, hogyan vezet megbetegedéshez, amely köztudottan szervezettel saját idejének a zavara. Magány és fény és fölény, magány és arány és ármány, magány és kormány és tudomány. Magány és tanulás. Magány és szeretet. Magány és kutya, magány és számítógép.

Akartéziánus rendszerben a magány mértani helye egy tengellyel párhuzamos egyenes. A valóságban, vagyis az eszméletünkben a magány ösvényeibonyolultak, kacskaringósak, útvesztőt alkotnak, szerteágazásokkal és hurkokkal, ördögi körökkel; s két magány gyakran alkot olyan síkot, fogalmat és azok tartalmától kiürült sivatagot, amely – a sötétség nagy magányosától, Borgestől tudjuk – a legpokolibb labirintus. A magány felfüggesztett lét, nagyon közel visz a nemlét határához, a felszívódáshoz a nihilben, azlélek, remetéek tudják, és célzatosan keresik a magányt, a lélek és a gondolkodás bójtját.

De ne odázzam el a körülményes bevezetéssel a lényegre, a fájdalmas konklúziót: magány és Bukarest. A vidék mint magány. Bukarest mint provincia, tehát Bukarest mint magány. És akkor, ezen belül: Bukarest/magány/alkohol/álom/élet/könyv/remény (telenség)/politika/tej/lapszerkesztés/tavasznár-ősz-tél/védekezés/sebzettség/szórakozás/Weltanschauung/rendellenlét/határatalanság/Patapievici/lelkismeret/emlék/jelen/jövő/euréka/magány/Bukarest. Eddig ezeken a vallomásos hasábon nem mondtam, sőt valami módon mindig az ellenkezőjét mondtam, derűs vagy komor, a nyai vagy tanulságos történetekben, de most jön az ünnep, és ki kell mondanom: Bukarestben tulajdonképpen mindig magányos voltam. (Magány és család? Igen, volt tizenhárom boldog évem: amíg együtt voltam agyemkeimmel.) Lehet, hogy ezért, a magányom miatt tudtam Bukarestet nemcsak vidéki szemmel, de vidéknek is nézni. Így kebeleztem én be a fővárost, elejét véve annak, hogy ő kebelezzen be: a magányommal, amelynek magasztából a szemem, az érzékeim, az agyam, az értelmem mindent át tudott fogni, képessé téve olyan dolgok és helyzetek befogadására, amelyekből azok, akik bennük voltak, akiket törtétek, olyan szájalmasan keveset tudtak felfogni. Nem dicsekszem, ne vádoljanak. Különben is, terhes ez a tudás, ez a magány katalizálta beleszervülés a nagy fővárosi-provinciális világba. A magány lelki betegséget teszi az embert, egyszerre táplálja belé az alacsonyabbrendűségi és a felsőbbrendűségi érzést – és úgy tetszhet, belőlem féntebb az öntelt hivalkodás jött elő. Nem. Hiszen tudom nagyon jól: magány és akarat. De széles ívben el akarom kerülni zavaros és átkekinthetetlen korunk két keserű tünetét: az infantilizmust és az önviktimizációt. Ezért említem a panaszkodás helyett a terhes tudást arról az elkínzott térről, vidékről, bukaresti magányom hozzáadkát, amit ezeken a hasábon másokkal is meg-megosztok. A magányra panaszkodni ugyanis nem tudok. Amagányt, akár választott, akár elrendelt, nem szerencsés dolog áldozatnak tekinteni. Sosem tudhatjuk, hogy ha nem a magány lett volna az osztályrésznünk, miként alakult volna a sorsunk. A magányt éppen ezért lehet olyan jól egybekezelni asszociálni: mert nagymértékben „önazonos”, míg el-lentéte, a „nem-magány” potencialításában kimeríthetetlen. És korán sem amagány a legrosszabb dolog a világon.

Egyszóval sokat köszönhetek én bukaresti magányomnak. Tanú voltam annak, hogy nem is kerestem, de nem is utasítottam el eleve mások társaságát. Annak, hogy gyakran társaságban is magányos voltam, és annak, hogy magányomnak a felesleges részleteket kiszűrő szemüvegén keresztül tudtam nézni a világot.

Egyeden nagyobb, mélyebb magányt adatott megismernem. Kétszer vagy háromszor a Prahovában vagy annak zabigerekében, a Prahovicában együtt itunk Szilágyi Domokossal. Többnyire sört vagy – de inkább és – vodkát. Nem sokra emlékszem beszélgetéseinkből, egy ideje hozzámm, ifjú tudományos szerkesztőhöz írott pazar humorú leveleit sem találom. Szisz jelenlétében én is hallgatagá váltam, mint ő. Nem emlékszem például arra, hogy tudott-e derülni az egyik bohókás pincéruknön, aki ha kevés borralátott kapott (tehát gyakran), panaszos tekintetét az égre emelve azt mondta: „Bár inkább meghaltam volna a fronton.” Azt korábban hallottuk Sziszről, hogy egyedül, könyvekből tanult meg angolul, és hogy hónapokig bezárkózott Bartókot hallgatni. A kerthelyiségből csak arra emlékszem, hogy elemien belém dobott és átragadt rám kozmikus méretű magány. Szilágyi Domokos egyedül halt meg, kiment az erdőbe, és feloldódott a mindenségben.

Boldogkarácsonyt, boldog 2002-t mindenkinek, aki egyedül van, mindenkinek!

ÁGOSTON HUGÓ 1944-ben született Medgyesen, Szében megyében. A Kolozsvári *Kronika* vezető szerkesztője, a bukaresti *A Hét* fémunkatársa. *Bukaresti élet, képek*, Nagyvárada, 2000.

Előfizetés

A *Provincia*ra előfizetni a *Kronika* kézbesítőinél, a *Kronika* képviselőin, postai úton és a szerkesztőségben lehet (3400 Cluj-Napoca/Kolozsvár, Tebei u. 21., tel.: +40-64-420490). Az előfizetési díj 1 hónapra 5000 lej, 3 hónapra 13 000 lej. Postai előfizetés esetén az előfizetési díjat a következő címre kell elküldeni: **Fundația CRDE – Revista Provincia**, cont nr. 264100078588, Banca ABN AMRO BANK (Románia), Sucursala Cluj (3400 Cluj-Napoca, Calea Dorobanților nr. 70). Külföldi előfizetés esetében az előfizetési díj 6 USD/3 hónap, amit a következő bankszámlára lehet befizetni: **Fundația CRDE**, cont nr. 264100078588 USD, Banca ABN AMRO BANK (Románia), Sucursala Cluj (3400 Cluj-Napoca, Calea Dorobanților nr. 70, SWIFT KÓD ABNAR0BU).

PROVINCIA, magyar nyelvű kiadás

KIADÓ: Etnokulturális Kisebbségek Forrásközpontja

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Ágoston Hugó, Bakk Miklós, Mircea Boari, Al. Cistelean (felelős szerkesztő), Marius Cosmeanu, Caius Dobrescu, Sabina Fati, Marius Lazăr, Molnár Gusztáv (felelős szerkesztő), Ovidiu Pecican, Traian³ tef, Szokoly Elek, Daniel Vighi; LAPSZERKESZTŐ: Hadházy Zsuzsa; ADMINISZTRÁCIÓ: Ádám Gábor; MŰVÉSZETI SZERKESZTŐ: Antik Sándor; TÖRDELŐSZERKESZTŐ: Demeter Éva; KORREKTOR: Benedek Sándor. ISSN: 1582-3954

Cím: 3400 Kolozsvár, Tebei u. 21.; tel.: 064-420-490, fax: 064-420-470; e-mail: provincia@edrc.osf.ro; web: www.provincia.ro

A *Provincia* bármely részének másolásával és a lap terjesztésével kapcsolatos minden jog fenntartva. Tilos a lap elektronikus tárolása, feldolgozása és értékesítése a kiadó írásos hozzájárulása nélkül. Az első évfolyam a *Kronika* (magyar nyelvű kiadás) és a *Ziua de Ardeal* (román nyelvű kiadás) napilapok havi mellékleteként jelent meg.